

ИНФОРМИРАНост И УПОТРЕБА НА БЪРЗИ ТЕСТОВЕ

Жанета Врачева, Емилия Георгиева, Цветана Инджова, Анелия Димитрова

УС „Медицински лаборант“, Медицински колеж, Медицински университет – Варна

INFORMATION AND USE OF RAPID DIAGNOSTIC TESTS

Zhaneta Vracheva, Emilia Georgieva, Tsvetana Indzhova, Anelia Dimitrova

TRS Medical Laboratory Assistant, Medical College, Medical University of Varna

РЕЗЮМЕ

Новите технологии и методи за анализ на лабораторни показатели навлизат бързо в ежедневието. Възможностите за скрининг с бързи тестове се увеличават, разходите за лабораторни изследвания се намалят, като това улеснява откриването на заболяванията в ранен стадий. В световен мащаб диагностиката чрез бързи тестове има важна роля при опазване на общественото здраве. В България все още липсва широко приложение на тези видове тестове, поради което изследвахме мнението на 580 лица в област Варна за да установим степента им на информираност и честота на употреба на бързи тестове.

Ключови думи: информираност, употреба, бързи тестове

ВЪВЕДЕНИЕ

Една от задачите на лабораторна медицина е непрекъснатото подобрене на информацията, свързана с управлението на здравните потребности на населението (4,5,6). Възможностите които предлагат новите технологии, са с широк диапазон от диагностични тестове, които могат да бъдат извършени чрез РОСТ (point of care testing) тестове или автоматични анализатори. Манипулациите и новите лабораторни уреди дават възможност изследванията да се извършват от пациента, което спомага за по-добър самоконтрол на заболяването и води до повишаване качество на живот (1,2,3). Менюто на РОСТ тестовете се разширява непрекъснато, като обхваща над двадесет медицински направления (педиатрия, ендокринология, ревматология, кардиология, гинекология с пренатална диагностика, алергология, тестване за наркотици, различни тестове за полово предавани болести и др.) (10). Устройства

ABSTRACT

New technologies and methods for analyzing laboratory performance are rapidly entering the everyday life. Screening with rapid diagnostic tests is already increasing the opportunities, reducing the cost of laboratory tests and facilitating the diagnosis of the disease at an early stage. Globally, diagnosis through rapid tests plays an important role in protecting public health. In Bulgaria, there is still a lack of extensive use of these types of tests, which is why we examined the opinion of 580 people in the Varna region to determine their level of awareness and frequency of use of rapid tests.

Keywords: awareness, use, rapid diagnostic tests

за домашна употреба за изследване на глюкоза, пикочна киселина, INR и други лабораторни показатели са предпочитани от пациентите. Те са подходящи за управление на захарен диабет, хипертония, конгестивна сърдечна недостатъчност, антикоагулантна терапия и други (7,8,9). Развитието и разпространението на тези технологии са основен фактор за постигане на контрол на хроничните неинфекциозни заболявания.

ЦЕЛ на проучването е да се установи нивото на информираност и честотата на употреба на бързи тестове от населението в област Варна.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Проведена е пряка анонимна анкета сред 580 респонденти, като е проучено мнението на потребители на бързи тестове за лабораторни показатели в област Варна. Проучването обхваща периода октомври 2018 г. – февруари 2019 г. При обработването и анализа на данните са използва-

ни: документален, анкетен и статистически метод. Данните са обработени статистически и са представени в графичен вид.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Участниците, попаднали в анкетното проучване, са 59% жени и 41% мъже, като средната възраст на респондентите е 46,10 години (n=580).

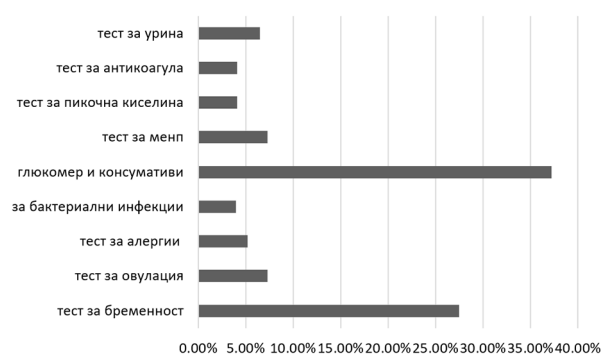
Информираността има голямо значение за населението, както и източниците на тази информация. Като най-информираните потребители на бързи тестове за лабораторни показатели заемат 70%, следвани от 16,7%, които смятат, че са информирани отчасти. Информацията за наличието и начина на употреба на бързи тестове по-голям дял от респондентите споделят, че са я намерили в интернет (40,7%). Коего доказва, че интернет е най-често използваният източник на медицинска информация за значителна част от населението. От близък или приятел са били информирани 32,2% от участниците, следвани от 18,6% от ОПЛ. Препоръчаните продукти от аптека заемат относителен дял 8,5%.

В Англия употребата на бързи тестове през последните 5 години нараства значително, като с навлизането на РОСТ технологиите се облекчава натоварването на ОПЛ. В Германия потреблението на този вид тестове е 54% от европейския пазар. Употребата на бързи тестове за диагностика в глобален икономически план се очаква до 2020 г. да достигне 40,50 милиона долара (4).

В нашето проучване употреба на бързи тестове и устройства за определяне на лабораторни показатели преобладават сред респондентите, употребили само 1–2 пъти годишно (73,5%), ежемесечно са се изследвали 16,3%, а потребителите ежеседмично са едва 10,2%.

Разнообразието от бързи тестове е изключително голямо. Те дават възможност за мигновена диагностика, когато е необходима точна преценка и бърза реакция. Новите продуктови линии предлагат голямо разнообразие, безкомпромисно качество, висока специфичност, чувствителност и точност.

В нашето проучване с най-голям дял (37,2%) са тестовете, употребени за изследване на глюкоза и консумативи за глюкомери, следвани от употреба на тестове за бременност (27,5%), тестове за овулация (7,3%), тест за урина (6,5%), тест за алергии (5,2%), тест за бактериални инфекции (4,0%). С равен дял са тестовете за пикочна киселина, тест за антикоагулация, тест за наркотици (4,1%), посочени на Фиг. 1.

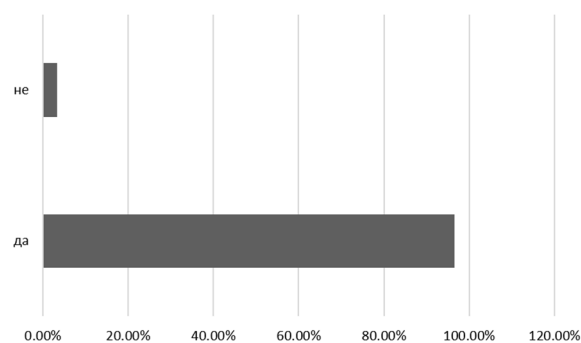

Фиг. 1. Най-често използвани бързи тестове за лабораторни изследвания

Голяма част от потребителите на бързи тестове споделят, че ги използват, за да проследят здравословното си състояние или да го контролират (30,4%), а за други целта е по-скоро ориентировъчна (39,6%). Значителен дял от респондентите 56,9% са посочили, че хора от тяхното обкръжение използват бързи тестове, което показва надеждността им.

Предназначението на бързите тестове е да удовлетворява нуждите на населението, което определя социалния им аспект. Удовлетворението на потребителя зависи в голяма степен от състоянието му – възраст, вид на заболяването, стадий, тежест, сериозност, желание, съгласие и други. Степента на удовлетвореност зависи не само от важността на здравния му проблем, но и от появата на съпътстващи проблеми и обстоятелства. Удовлетвореността от употребата на бързи тестове показва и високата степен на препоръчаност за 96,6% от участниците в проучването, показано на Фиг. (2).

Удовлетвореността на потребителите от получените здравни услуги или продукти и степента на удовлетвореност се проследява чрез анкетиране. За постигането на ефективност в тази насока е необходимо политиката на държавата да е ориентирана към измерването на удовлетвореността сред потребителите на медицински услуги и продукти.

Фиг. 2. Препоръка за употреба на бързи тестове

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Употребата на РОСТ отчита полезни и икономически позитивни резултати. В световен мащаб диагностиката чрез РОСТ е от жизненоважна роля за опазване на общественото здраве. Засиленото потребление се дължи на застаряване на населението и централизация на здравеопазването. В България все още липсва широко приложение на този вид технологии. Тяхното разпространение и употреба ще е основен фактор при контрола на хроничните неинфекциозни заболявания.

ЛИТЕРАТУРА

1. Близнакова Д., Превенция на уроинфекциите в детска възраст, GP News 2014, 4, 24-25.
2. Шишенков М., Томова Д., Генов С., Георгиева А., Кацарска И., Определяне на глюкоза в капилярна кръв с АВТ GLUCO MET ER 3000. сп. Обща Медицина, 2, 2007.
3. American Diabetes Association. Executive summary: Standards of medical care in diabetes – 2012. Diabetes Care, 35, Suppl. 1., 2012.
4. Global Industry Perspective, Comprehensive Analysis, and Forecast, 2016 – 2022.
5. Gubbins PO, Klepser ME, Adams AJ, Jacobs DM, Percival KM, Tallman GB. Potential for Pharmacy-Public Health Collaborations Using Pharmacy-Based Point-of-Care Testing Services for Infectious Diseases. J Public Health Manag Pract Dec 16. 2016.
6. Keffer JH. Economic considerations of point-of-care testing. Am J Clin Pathol., 104 (4) suppl 1:S107-S110, 2005.
7. Milev M., Integrated Communications in Dental Laboratory Practice, PQDT-Global, 2016
8. Nedev N., Nenova G., Mancheva P., Health care for patients with stroke - a challenge for rehabilitation at home environment, Varna medical forum 5 (3), 158-161, 2016.
9. Nedev N., The personal approach in rehabilitation care - a necessary condition for improving the quality of life in patients with stroke, Varna medical forum 5 (3), 202-205, 2016.

10. http://www.biobase.cc/ProductInfo_623.aspx#.XDSyslwzaM_

Адрес за кореспонденция:
доц. Емилия Георгиева, д.у.з.г.
УС „Медицински лаборант“
Медицински колеж
Медицински университет – Варна
бул. „Цар Освободител“ 84
тел. +359 52 677 261
e-mail: Emiliya.Georgieva@mu-varna.bg